

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Габриела Белова –

декан на Правно-историческия факултет в Югозападния университет
„Неофит Рилски“,

член на научно жури за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“
на основание Заповед №1016 / 27.04.2018 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит
Рилски“

с кандидат: Виктор Владимиров Серафимов,

**докторант в научна област 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6 „Право“, научна специалност
„Международно право и международни отношения“,**

автор на дисертационен труд на тема: **„Прекратяване на международни
договори“**

1. Биографични данни за докторанта

Докторантът Виктор Владимиров Серафимов е роден на 06.01.1987 г. През 2006 г. завършва Образцова математическа гимназия „Академик Кирил Попов“, гр. Пловдив. През 2011 г. се дипломира като магистър по право в СУ „Св. Климент Охридски“. Същевременно през м. март 2010 г. получава Diploma in English and European Law от University of Cambridge. По време на своето обучение Виктор Серафимов е участвал в редица престижни състезания по международно право и право на Европейския съюз – Telders, Jessup, Central and Eastern European Moot Competition (CEEMC), като и в трите формата печели наградата за най-добър оратор, а в състезанието Jessup, проведено във Вашингтон, САЩ е включен в списъка на топ сто оратори в света за 2011 г. Впоследствие се изявява и като треньор на български

студентски отбор, който печели награда за най-добра писмена защита в състезанието Jessup за 2014 и 2015 г. Владее английски, немски и руски език.

Работил е като правен консултант и юрисконсулт към търговски дружества и нестопански организации. Активно е ангажиран с каузи, привличащи вниманието на гражданското общество, като и в момента е член на Обществения съвет към фонда за лечение на деца.

През м. януари 2015 г. е зачислен като редовен докторант към катедра „Международно право и международни отношения” в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”. По време на докторантурата е провеждал упражнения по учебните дисциплини „Право на Европейския съюз” и „Международно частно право”. Участвал е в международни и национални научни конференции и има две публикации, свързани с темата на дисертационния труд. Следва да бъде отбелязано, че колегата Серафимов има и други научни публикации по различни въпроси, някои от които още по време на следването му. Ползва се с уважението на своите колеги.

2. Законови изисквания относно процедурата и дисертационния труд

Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи и дисертационният труд.

В съответствие с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, дисертационният труд трябва да съдържа *научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и да показва, че кандидатът притежава *задълбочени теоретични знания* по съответната

специалност *и способности за самостоятелни научни изследвания*. Съгласно чл. 27 (2) от Правилника към Закона дисертационният труд трябва да бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено, в което докторантът е осъществил изследването. Констатирам, че тези законови изисквания са изпълнени.

3. Относно обема, структурата и съдържанието на дисертационния труд. Оценка на научните и практически резултати и приноси на представения дисертационен труд.

Представеният дисертационен труд е посветен на прекратяването на международните договори – научен проблем, който досега почти не е разработван в специализираната юридическа литература у нас. Избраната тема е напълно дисертабилна и представлява първото **самостоятелно цялостно и задълбочено изследване** в българската международноправна наука.

Безспорно, разработката е посветена на един **актуален и изключително важен** за международното публично право въпрос, какъвто е прекратяването на международните договори, особено през ХХІ век, когато ставаме свидетели на излизането на държави от многостранни международни договори с различен характер, вкл. и на оттегляне от международни организации (ЕС, ЮНЕСКО, ОНД). Прекратяването на международните договори, сключвани между държави е материя, която традиционно е намирала своята уредба в международните обичаи. Международната общност обаче успява да постигне консенсус и да приеме цялостна кодификация на правото на международните договори, в това число и на правилата, свързани с тяхното прекратяване, със сключването на Виенската конвенция за правото на договорите от 1969 г. Този безспорен успех е за сметка на определени

дефицити в кодификационната уредба на правото на международните договори, поради което, както правилно отбелязва докторантът процесът по допълване и изясняване на правилата, приложими при прекратяване на международните договори се превърща в трайна тенденция за практиката на международните съдилища и трибунали, а също така и за правната доктрина (с.167).

Представеният дисертационен труд поставя акцент върху въпроса за прекратяване на международните договори, сключени от България в исторически и актуален контекст. Очевидно е, че интензифицирането на международните отношения на страната ни поставя нови въпроси, свързани с материята на международните договори, което обуславя и необходимостта от приемането през 2001 г. на Закона за международните договори десет години след приемането на Конституцията на Република България. Докато сключването на международните договори традиционно се радва на по-голямо изследователско внимание, прекратяването им, както и прекратителните основания по-рядко са били предмет на обсъждане в доктрината.

В допълнение към този проблем, както справедливо отбелязва докторант В. Серафимов в практиката на Република България се наблюдават и известни законодателни дефицити, които биха могли да поставят страната в условията на институционален сблъсък между Народното събрание и Министерския съвет на Република България, а в резултат на това – и на потенциална конституционна криза. Тези въпроси са изследвани в практиката на Конституционния съд на Република България, но също така и в практиката на Върховния административен съд. Представената разработка анализира всички направени изследвания на темата, като предлага собствени изводи и подход за премахване на дефицита в нормативната уредба.

Не на последно място, следва да бъде отбелязано, че дисертационния труд разглежда и пресечните точки между конституционното и международното право и в този смисъл, друга същностна характеристика на представеното научно изследване е неговата **интердисциплинарност**, предполагаща добро познаване на различни материи.

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, заключение, приложение и библиография, общо в обем от 303 страници. Съдържанието на отделните глави е разпределено в подходящо обособени структурни части, а в заключението са обобщени осъществените дейности, формулирани са предложения *de lege ferenda*, както и основните приноси. По мое мнение, представеното изследване има достатъчен обем и балансирана структура, като с оглед спецификата на темата и поставените цели намирам структурата за удачна и напълно защитима. Формулираните от докторант Виктор Серафимов предмет, цели и задачи на дисертацията са в пълно съответствие с темата и авторовия замисъл, стоящ зад нея.

Използваната литература на кирилица и латиница е разнообразна и богата (446 източници), включваща най-нови заглавия от предимно от чуждестранната специализирана литература. Впечатляващ е и научният апарат, който включва 640 бележки под линия и е доказателство за изключителната добросъвестност и прецизност на изследователската дейност. Бележките под линия са богати и разнообразни – както в библиографски, така и в тълкувателен аспект.

За изпълнението на научната задача авторът се основава върху **методология**, включваща норматвен, историко-хронологически и сравнителен методи, допълнени с формално-логическия подход.

Използваните в труда общонаучни и специални методи на научно изследване не могат да не срещнат одобрение и подкрепа от страна на компетентния читател. Изложението съдържа ясно формулирани авторови тези, разбираеми и аргументирани твърдения на автора, нерядко видимо обогатени от лични наблюдения и практически опит на автора. Безспорно, информационните източници като количество и качество също създават необходимата основа за формулиране на изводи и обобщения. Считаю, че достигнатите изводи и предложения *de lege ferenda* относно усъвършенстване на нормативната уредба на Република България са резултат от системна изследователска работа с прилагане на адекватна методология. Намираю, че представеният за защита дисертационен труд е оригинален и е напълно самостоятелна работа на колегата Виктор Серафимов.

В рамките на **първа глава**, озаглавена „Формиране и утвърждаване на правото, приложимо при прекратяване на международни договори“ цялостно и систематично е изследван процесът на зараждане на международните обичаи, приложими при прекратяване на международни договори в международното публично право от древността до края на XIX век. Изследвани са опитите за кодификация на правото на международните договори от края на XIX век до 1969 г., като е обърнато изключително внимание на дейността на Комисията по международно право на ООН. В рамките на самостоятелен раздел от тази глава са очертани и разграничени понятията и институтите, които формират този дял от правото на международните договори. Докторантът е обърнал внимание също така, върху процесите на формиране и утвърждаване на процедурните правила, приложими при прекратяване и денонсирани на международни договори от

нашата страна, като са анализирани четирите конституции, действали в страната от 1879 г. до настоящия момент.

Във **втора глава** от дисертационния труд, озаглавена „Основания за прекратяване на международни договори“ са изследвани всички основания за прекратяване на международните договори, установени във Виенската конвенция за правото на договорите. Докторантът е разгледал систематиката на прекратителните основания, като е предложил собствена класификация на отделните видове основания. След тази обща част, докторантът анализира всяко прекратително основание, като последователно е проследил историческото развитие на дадения институт, както и уредбата според Виенската конвенция. Изследвана е практиката на международната общност като цяло и на Република България в частност, като са разгледани примери за международни договори, денонсирани от Република България, при които са допуснати нарушения в тълкуването и прилагането на разпоредбите на Виенската конвенция за правото на договорите.

В **трета глава**, озаглавена „Процедура и последствия от прекратяването на международни договори“ са изследвани процедурните правила за прекратяване на международни договори, както от гледна точка на международното публично право, така и от гледна точка на националното право. Направен е сравнителен анализ на правните режими, установени от Конституцията на Народна република България от 1971 г. и Конституцията на Република България от 1991 г., като докторантът е изследвал практиката на страната при денонсиране на международни договори в двата периода. Като част от това изследване е очертан законодателен дефицит в действащата конституционна уредба по отношение на разпределянето на правомощията за денонсиране на международни договори.

Дисертационният труд се характеризира с рядко срещано **практико-приложно измерение и принос**. Изследвана е практиката на международната общност като цяло и на Република България в частност, като са разгледани примери за международни договори, денонсирани от Република България, в които са допуснати нарушения в тълкуването и прилагането на разпоредбите на Виенската конвенция за правото на договорите. Разработката включва в синтезиран вид значителна по обем информация, която позволява постигането на верен анализ и цялостно представяне на проблематиката, поради което направените изводи и обобщения имат безспорен характер.

Намирам формулираните от докторанта Виктор Серафимов приноси моменти на дисертационния труд за съответни на съдържанието на текста и за безспорни. Бих си позволила известно окрупняване, като сред посъществените **достойнства** на дисертационния труд могат да бъдат посочени:

- Добросъвестно е анализиран значителен обем от актове и документи, свързани с прекратяването на международните договори, като е обхваната цялата проблематика на изследваната материя съобразно формулираната тема. Демонстрирано е изключително добро познаване на правото на международните договори. Приноси моменти се откриват и в анализа, очертаващ разликата между понятията денонсиране, излизане от договор, прекратяване на договор и прекратителни основания, което е доказателство за един задълбочен научноизследователски подход. Докторантът е предложил собствена класификация на отделните видове прекратителни основания, изследвал е всяко прекратително основание, като последователно е проследил историческото развитие на дадения институт, както и уредбата им във Виенската конвенция понастоящем. Налице е аналитично, но и критично

отношение към съществуващите правни конструкции и към съдебната практика на Международния съд на ООН.

- Трудът представлява актуално, цялостно изследване в българската международноправна литература на прекратяването на международните договори, основан на международното право, Конституцията на Република България от 1991 г., Закона за международните договори от 2001 г., както и на решения на Конституционния съд на Република България и на Върховния административен съд.
- С оригиналност се отличава и анализът, който разглежда примери за международни договори, денонсирани от Република България, в които са допуснати нарушения в тълкуването и прилагането на разпоредбите на Виенската конвенция за правото на договорите, като актуалният пример с договора между Руската федерация, Република България и Република Гърция за изграждане и експлоатация на петролопровода Бургас-Александруполис (с.185).
- Със задълбоченост се отличава и направеното *de lege ferenda* предложение за приемане на допълнителен конституционен текст (ал. 6 на чл.85 от КРБ) за отстраняване на законодателния дефицит в действащата конституционна уредба по отношение на разпределянето на правомощията за денонсиране на международни договори. Внимателно е анализирана и съществуващата към момента практиката в страната ни при денонсиране на международни договори, както със закон от Народното събрание, така и с решение от Министерския съвет.

- Новост в българската литература представлява анализът на процеса на сключване на Хаванската конвенция за правото на договорите от 1928 г., както и защитаваните позиции от различни държави в рамките на Виенската конвенция, предхождаща сключването на конвенцията през 1969 г.
- Изложението се характеризира с ясен, научен език и стил. Почти не се забелязват правописни и пунктуационни грешки. Цитиранията са коректни.

Считам също така, че заслужава още веднъж да се подчертае особеното **практико-приложно значение** на дисертационния труд, който би допринесъл за ясното формулиране на националната позиция на Република България при последващи случаи на прекратяване на международни договори.

4. Критични бележки към дисертационния труд

Разбира се, към дисертационния труд най-добронамерено могат да бъдат отправени и някои препоръки, като например, обособяването на цитираните международни договори и съдебни решения в самостоятелни раздели, извън заглавията на кирилица и латиница, което би създавало по-голяма прегледност и би улеснило читателя и др. Позволявам си да смятам обаче, че посочените слабости са извиними и категорично не са достатъчни, за да се подложи под съмнение общото добро качество на труда.

5. Заключение

Въз основа на изложените констатации и изводи може да се приеме, че представеният дисертационен труд представлява качествено научно изследване, което се характеризира с висока степен на актуалност и съдържа резултати, които представляват оригинален принос в българската

международноправна литература. Същевременно, разработката е ценен принос към практиката. Дисертационният труд е доказателство, че докторантът има задълбочени теоретични познания в научната област на изследването. Той свидетелства за способност за самостоятелно мислене и провеждане на успешни собствени научни изследвания. Видно от хода на процедурата и представените материали, следва да се приеме, че са изпълнени и формалните изисквания относно вид, обем, оформление и съдържание на дисертацията.

В качеството ми на член на научното жури по чл. 9 от ЗРАСРБ давам **положителна оценка** на дисертационния труд на **Виктор Владимиров Серафимов** в откритата процедура за публична защита и изразявам мнение, че трудът **отговаря на изискванията** на чл. 6 (3) от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за прилагането му и се явява необходимата основа за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 „Право“, научна специалност „Международно право и международни отношения“.

Рецензент:

Проф. д-р Г. Белова